

LAIMONIS ŠMITS, MG. ARCH.
AUTORA FOTO

Publisko bibliotēku attīstība un ilgtspēja

Pārskatāmā laika periodā durvis lasītājiem vērš jaunā Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēka. Bet šī raksta uzdevums ir ielūkoties pasaules pieredzē – kādas bibliotēku ēkas izbūvētas Eiropā un kā tur organizēts darbs. Jau 20. gadsimta otrajā pusē publisko bibliotēku klasiskā funkcija – grāmatu krātuve – tika papildināta ar izglītības, kultūras, novadpētniecības un izklaides funkcijām. Attīstoties informātikas tehnoloģijām, bibliotēkas ieguva jaunas iespējas uzlabot un atvieglot lasītāju apkalpošanu, krājuma apstrādi un ieviest jaunus pakalpojumu veidus – nodrošināt visplašākās informācijas ieguvu gan bibliotēku datorizētajās darba vietās, gan attālināti interneta tīklā. Publisko bibliotēku attīstības un funkciju daudzveidošanas progresīvākie piemēri atrodami ziemeļvalstīs. Somijas, Zviedrijas, Dānijas, Norvēģijas un Islandes publiskās bibliotēkas jau iepriekšējā gadsimta beigās

pildīja ne tikai bibliotēkas, bet arī kultūras, mūzizglītības, novadpētniecības, informācijas un izklaides centra funkcijas. Deviņdesmitajos gados publisko bibliotēku daudzfunkcionalitāte pilnveidojās un radās ģimenes bibliotēkas modelis. Bibliotekāru mērķis bija nodrošināt saturīgu brīvā laika pavadīšanas iespēju visai ģimenei kopā, piedāvājot dažādu paaudžu un dažādu interešu pārstāvjiem saistošus pakalpojumus. Īpaši veiksmīgi ģimenes publiskās bibliotēkas modelis darbojas mazpilsētās, kur bibliotēku telpas ir iekļautas vienotā kompleksā ar lekciju telpām, sporta nodarbībām paredzētajām telpām un zālēm, kafejnīcu. Viens no piemēriem ir bibliotēka Janakalā (Janakkalan Public Library), Somijā – autore Sāra Juolana (Saara Juolan).

Bibliotēku ēkas iekļauj pilsētu apbūves nozīmīgāko ēku hierarhijā, un bibliotēku funkcionalitāte ir atzīta par vienu no komplicētākajām, līdzīgi bankām un slimnīcām.

To uzskatāmi ilustrē diskusiju diapazons par mūsu Nacionālās bibliotēkas – nacionālās garīgo vērtību krātuves – ēkas būvprojekta simbolisku, arhitektūru, nozīmi pilsētas apbūvē un paredzētajām funkcijām.

No daudziem arhitektoniski un funkcionāli veiksmīgiem bibliotēku ēku piemēriem īpaši uzmanību saista Amsterdamas pilsētas bibliotēka (Amsterdam Public Library). Bibliotēkas ēka projektēta 2004. gadā (autors Džo Koenens, Jo Coenen), atvērta apmeklētājiem 2007. gada 7. jūlijā. Amsterdamas pilsētas bibliotēkas būvvieta tika izvēlēta darījumu apbūves zonā, lai atdzīvīnātu šo pilsētas daļu, piesaistot cilvēkus arī vakaros un brīvdienās. Ēkas laikmetīgā formvalodā veidotais būvprojekts un fasādes harmoniski iekļaujas apbūves siluetā. Izcili racionālais telpu plānojums un krājumam un bibliotekārajiem pakalpojumiem atbilstošais iekārtojums ļauj viegli orientēties katrā no septiņiem stāviem. Celtnes izcilajā